

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24.08.2015, sp. zn. 18 Co 210/2015, ECLI:CZ:MSPH:2015:18.CO.210.2015.1

Číslo: 26/2016

Právní věta: Projednání a rozhodnutí sporu o vrácení částky odpovídající zaplacené dani z přidané hodnoty, kterou zahraniční fyzická osoba s místem pobytu mimo území Evropské unie požaduje po tuzemském prodávajícím, od něhož koupila zboží, které následně vyvezla mimo území Evropské unie, je v pravomoci soudu.

Soud: Městský soud v Praze

Datum rozhodnutí: 24.08.2015

Spisová značka: 18 Co 210/2015

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Daň z přidané hodnoty, Pravomoc soudu

Předpisy: 2 předpisu č. 235/2004Sb.

7 předpisu č. 235/2004Sb.

§ 2 předpisu č. 235/2004Sb.

§ 237 odst. 1 předpisu č. 280/2009Sb.

§ 5 odst. 1

§ 7 odst. 1 o. s. ř.

§ 84 odst. 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Městský soud v Praze k odvolání žalobkyně změnil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 7. 5. 2015, sp. zn. 8 C 130/2015, tak, že se řízení nezastavuje.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 3 usnesením ze dne 7. 5. 2015, č. j. 8 C130/2015-22, řízení zastavil (výrok I.) a po právní moci tohoto usnesení věc postoupil Finančnímu úřadu pro hl. m. Prahu (územnímu pracovišti pro Prahu 3) jako orgánu pravomocnému a příslušnému k vedení řízení ohledně návrhu žalobkyně (výrok II.). O nákladech řízení mezi účastníky rozhodl tak, že na jejich náhradu nemá žádný z účastníků právo (výrok III.).

2. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že takto soud rozhodl v řízení zahájeném návrhem žalobkyně, v němž se domáhala, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobkyni 503 Kč s příslušenstvím z titulu dluhu za nevrácení daně z přidané hodnoty. Dle žalobních tvrzení je žalobkyně zahraniční fyzickou osobou ze země mimo Evropskou unii, která tak má právo na vrácení zaplacené daně z přidané hodnoty v případě, že v České republice zakoupí zboží a následně je vyveze mimo území Evropské unie, jak stanoví § 84 odst. 7 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Žalobkyně zakoupila u žalované zboží, které následně vyvezla mimo Evropskou unii, což doložila potvrzením celního úřadu na dokladu o prodeji zboží. Vzniklo jí tak právo na vrácení daně z přidané hodnoty v částce 503 Kč. Tento nárok uplatnila u žalované jako plátce, který uskutečnil zdanitelné plnění. Žalovaná však i přes výzvu žalovanou částku nezaplatila.

3. Soud prvního stupně s odkazem na ust. § 103, § 104 o. s. ř. posuzoval podmínky řízení, mezi které patří i podmínka jeho pravomoci. Vyslovil, že daný nárok uplatněný žalobkyní na vrácení zaplacené daně z přidané hodnoty, byť je uplatňován mezi osobami soukromého práva, je charakteru veřejnoprávního, neboť pramení z normy veřejného práva, ze zákona o dani z přidané hodnoty. Pravomoc zdejšího soudu i civilních soudů obecně o věci rozhodovat ve smyslu § 7 odst. 1 o. s. ř. není dána. Pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení proto soud I. stupně řízení zastavil (výrok I.).

4. Soud prvního stupně se dále zabýval otázkou, který orgán je pravomocný a příslušný pro dané řízení. Odkázal na ust. § 237 odst. 1 daňového řádu (zákon č. 280/2009 Sb.), podle něhož je dáno oprávnění poplatníka požadovat od plátce daně vysvětlení v případě, že má pochyby o správnosti sražené nebo vybrané daně. *Per analogiam* lze tohoto ustanovení (pod rubrikou stížnost na postup správce daně) použít i v posuzovaném případě. Plátce daně je potom povinen poplatníkovi podat písemné vysvětlení a opravit případnou chybu. Pokud poplatník s postupem plátce nesouhlasí, může podat na tento postup stížnost správci daně, který je plátcí daně místně příslušný. Jelikož v daném případě je věcně a místně příslušným orgánem s pravomocí rozhodovat o uplatněném nároku žalobkyně Finanční úřad pro hl. m. Prahu, územní pracoviště pro Prahu 3, rozhodl soud o postoupení věci tomuto úřadu (výrok II.).

5. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud dle § 146 odst. 2, věta první, o. s. ř. a contrario, neboť žalované žádné náklady řízení nevznikly (výrok III.).

II. Odvolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto usnesení podala včasné odvolání žalobkyně. V odvolání nesouhlasila s názorem soudu prvního stupně, který dovedl nedostatek pravomoci soudů České republiky. Souhlasila s tím, že žalovaný nárok vychází z § 84 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, který je předpisem daňovým, přičemž správa daní spadá pod veřejné právo, avšak samotný nárok na vrácení DPH podle § 84 zákona o DPH vzniká zahraniční fyzické osobě jako kupující po prodejci jako právnické osobě. Civilní povaha sporu je vymezena právě postavením stran sporu. Jde o zaplacení částky jako každého jiného dluhu bez ohledu na to, že částka představuje DPH - povaha částky představující DPH není pro žalobu relevantní, neboť se jedná o část kupní ceny, která má být žalobkyni vrácena. Žalobkyně ve svém postavení není vůbec poplatníkem DPH. Soud je tedy oprávněn o nároku žalobce jako zákazníka proti žalovanému jako obchodníkovi rozhodnout. K tomu odvolatelka odkazovala na jiná rozhodnutí vydaná soudy prvních stupňů (usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 42 C 152/2014-53, č. j. 42 C 214/2014 a č. j. 42 C 217/2014). Právní zástupce žalobkyně nadto v minulosti několikrát oslovil finanční úřad s žádostí o stanovisko k problematice vrácení DPH zahraničním fyzickým osobám, a bylo mu sděleno, že tyto osoby jsou povinny obracet se svým neuspokojeným nárokem na civilní soudy. Tohoto názoru byla i Česká obchodní inspekce, na kterou se zahraniční fyzické osoby obracely v souvislosti s porušováním povinnosti prodejců, když odmítaly vracet DPH, ačkoliv byly zahraniční fyzickou osobou splněny zákonem stanovené předpoklady pro vrácení DPH. Navrhla, aby odvolací soud napadené usnesení změnil tak, že řízení se nezastavuje.

III. Důvodnost odvolání

7. Odvolací soud přezkoumal napadené rozhodnutí včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, dle § 212 a § 212a o. s. ř., aniž nařizoval jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.). Dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně je důvodné.

8. Z obsahu žaloby na zahájení řízení vyplývá, že žalobkyně jako soukromoprávní subjekt uplatňuje svůj nárok proti žalované jakožto jinému soukromoprávnímu subjektu - právnické osobě - na zaplacení finanční částky, která byla žalobkyní žalované zaplacena jako část kupní ceny, resp. jako částka odpovídající dani z přidané hodnoty, která byla v rámci kupní ceny žalobkyní žalované zaplacena. K tomuto tvrzení žalobkyně soudu předložila jako důkaz doklad o prodeji zboží vystavený žalovanou, z jehož obsahu vyplývá, že v rámci kupní ceny 2.897 Kč žalobkyně zaplatila i sazbu DPH 21 % v částce 502,92 Kč.

9. Podle ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

10. Výše citované ustanovení vymezuje pravomoc soudů obecně tak, že v občanském soudním řízení se projednávají všechny soukromoprávní věci vyjma těch, které zákon svěřuje do pravomoci jiných orgánů. Soud prvního stupně správně poukázal na soukromoprávní charakter účastníků řízení (fyzická osoba jako žalobce a právnická osoba jako žalovaný), nesprávně však dovodil, že daný vztah mezi účastníky je vztahem veřejnoprávním, nikoliv soukromoprávním.

11. Podle čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.

12. Podle § 2 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále jen ZDPH), předmětem daně je

a) dodání zboží za úplatu osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti s místem plnění v tuzemsku,

b) poskytnutí služby za úplatou osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti s místem plnění v tuzemsku,

c) pořízení

[1] zboží z jiného členského státu za úplatu uskutečněnou v tuzemsku osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti nebo právnickou osobou nepovinnou k dani,

[2] nového dopravního prostředku z jiného členského státu za úplatu osobou nepovinnou k dani,

d) dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku.

13. Podle § 2 odst. 2 ZDPH zdanitelné plnění je plnění, které

a) je předmětem daně

b) není osvobozené od daně.

14. Z výše citovaných ustanovení je zřejmé, že v daném případě se jedná o zdanění ve smyslu ust. § 2 odst. 1 písm. a) ZDPH, neboť šlo o dodání zboží (oblečení jako věci movité) za úplatu, a to žalovanou jako osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování její ekonomické činnosti. Ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) dodává, že se musí jednat o „místo plnění v tuzemsku“. Ve smyslu citovaného ustanovení žalobkyně tvrdí, že územní působnost aplikace DPH nebyla ve smyslu citovaného ustanovení dána, neboť žalobkyně není tuzemskou osobou a nejednalo se o „tuzemské plnění“.

15. Podle ust. § 5 odst. 1, 2 věta první ZDPH osoba povinná k dani je fyzická nebo právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti, pokud tento zákon nestanoví v § 5a jinak. Osobou povinnou k dani je i právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, pokud uskutečňuje ekonomické činnosti. Ekonomickou činností se pro účely tohoto zákona rozumí soustavná činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služby, včetně důlní činnosti a zemědělské výroby a soustavné činnosti vykonávané podle zvláštních právních předpisů, zejména nezávislé činnosti vědecké, literární, umělecké, vychovatelské nebo učitelů, jakož i nezávislé činnosti lékařů, právníků, inženýrů, architektů, dentistů a účetních znalců.

16. Z výše citovaného ustanovení plyne, že osobou povinnou k dani nebyla v případě zakoupení zboží žalobkyně, ale žalovaná, a to jako právnická osoba - obchodník, která prodejem zboží žalobkyni realizovala svoji ekonomickou činnost. Je tak zřejmé, že žalovaná jako plátce daně plní vůči státu svoji vlastní daňovou povinnost a nikoliv daňovou povinnost žalobkyně, která u ní zakoupila zboží. Jinak řečeno, žalobkyně ve vztahu ke státu žádnou daňovou povinnost při zakoupení zboží nemá.

17. Podle ustanovení § 84 odst. 5 ZDPH nárok na vrácení daně zahraniční fyzické osobě vznikne, pokud

- a) zahraniční fyzická osoba nakoupené zboží vyveze nejpozději do 3 kalendářních měsíců od konce měsíce, ve kterém se uskutečnilo zdanitelné plnění uvedené na dokladu prodeji zboží,
- b) výstup zboží z území Evropské unie je potvrzen celním úřadem,
- c) zahraniční fyzická osoba předloží první vyhotovení dokladu o prodeji zboží vystavené plátcem, které se váže k vyváženému zboží, potvrzené celním úřadem.

18. Podle ustanovení § 84 odst. 7 ZDPH nárok na vrácení daně může uplatnit zahraniční fyzická osoba, popřípadě jiná osoba, kterou zahraniční fyzická osoba zmocní, pokud splní nárok na vrácení daně podle odstavce 5 písmeno a) nebo nárok nezanikl podle odstavce 9, pouze u plátce, který uskutečnil zdanitelné plnění. Plátce je povinen daň vrátit

- a) zahraniční fyzické osobě přímo, pokud osobně požádá o vrácení daně a předloží první vyhotovení dokladu o prodeji zboží potvrzené celním úřadem, nebo
- b) jiné osobě na základě jejího prohlášení, že jedná jménem a ve prospěch zahraniční fyzické osoby, pokud předloží první vyhotovení dokladu o prodeji zboží potvrzené celním úřadem.

19. Jak je již výše uvedeno, žalobkyně ve vztahu ke státu žádnou daňovou povinnost při zakoupení zboží od žalované neměla a neplnila. Přesto žalované v rámci zakoupení zboží částku odpovídající DPH zaplatila. Zákon proto umožňuje, aby žalobkyně se se svým nárokem na vrácení poskytnutého plnění obrátila na žalovanou, již zaplatila kupní cenu navýšenou o částku odpovídající DPH. Ve vztahu mezi žalobkyní a žalovanou jako subjekty soukromého práva tedy žádný veřejnoprávní vztah dán není, jedná se o vztah soukromoprávní a spor z něho vzniklý by mohl namísto soudu řešit jiný orgán jen tehdy, pokud by tak zákon stanovil (§ 7 odst. 1 o. s. ř.).

20. V daném případě sice soud prvního stupně dovozuje, že k řešení daného vztahu mezi žalobkyní a

žalovanou zákonodárce určil jiný orgán než soud, konkrétně finanční úřad (pro m. P.). Tak tomu však není, neboť z ustanovení § 237 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, toliko vyplývá oprávnění „poplatníka“ daně obrátit se v případě jeho pochyb o správnosti sražené nebo vybrané daně se svojí stížností na příslušného správce daně. Jak je výše uvedeno, žalobkyně žádným poplatníkem daně není, nemůže proto žádnou stížnost podat, nadto v dané věci nejde o posouzení správnosti postupu při vrácení částky odpovídající DPH žalovanou, ale o žalobní požadavek na plnění. Z ustanovení § 237 odst. 1 daňového řádu proto oprávnění jiného orgánu (než soudu) rozhodnout daný občanskoprávní spor neplyne.

21. Z výše uvedeného je třeba učinit právní závěr, že k rozhodování sporu o vrácení částky odpovídající zaplacené DPH, kterou žalobkyně jako zahraniční fyzická osoba s místem pobytu mimo území Evropské unie požaduje po prodávajícím, jsou pravomocné soudy rozhodující v občanském soudním řízení (§ 7 odst. 1 o. s. ř.). Závěr soudu I. stupně, který pro nedostatek své pravomoci zastavil řízení, proto správný není.

22. Z výše uvedených důvodů postupoval odvolací soud dle ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř. a § 167 odst. 2 o. s. ř. a napadené rozhodnutí změnil tak, že řízení se nezastavuje.